

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสู่การเป็นนักคิดสร้างสรรค์ งานโฆษณาชั้นเยี่ยมของประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางดังนี้คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเริ่มต้นจากจุดจบในใจของ สตีเฟน อาร์ โคเวย์ (Stephen R. Covey)
2. แนวคิดเกี่ยวกับ PROACTIVITY ของ สตีเฟน อาร์ โคเวย์ (Stephen R. Covey)
3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยความเป็นเลิศแห่งการเป็นผู้ท้าของ ปีเตอร์ ดรักเกอร์ และ วอร์เรน เบนนิส (Peter Drucker & Warren Bennis)

แนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เรียบเรียงสาระสำคัญโดยสรุปและเสนอเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิด "การเริ่มต้นจากจุดจบในใจ"

Joseph Addison (1989) ให้คำจำกัดความการเริ่มต้นจากจุดจบในใจ ดังนี้

การเริ่มต้นจากจุดจบในใจ (Begin with the end in mind) คือการเริ่มต้นการกระทำ โดยกำหนดขึ้นจากบรรทัดฐานภายในของบุคคล หรือที่เรียกว่า "ศูนย์กลางของชีวิต" (Center) สำหรับใช้เป็นสิ่งกำหนดการกระทำของพฤติกรรมในขณะนี้ วันนี้ พรุ่งนี้ หรือวันต่อ ๆ ไปได้ ซึ่ง "การเริ่มต้นจากจุดจบในใจ" นั้นจะต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนไว้ในวันใด และที่สำคัญการกระทำในแต่ละวันนั้นจะต้องเคร่งครัดต่อกฎเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้ในทุกชั้นทุกตอน บ่อยครั้งที่คนเรามักพบกับชัยชนะที่ว่างเปล่า และผลงานที่ปราศจากความสำเร็จซึ่งถ้าพิจารณาอย่างละเอียด เราจะค้นพบว่าความสำเร็จที่แท้จริงนั้น อาจไม่ใช่ชื่อเสียง หรือเงินทองที่ได้รับ แต่ความสำเร็จของแต่ละคนนั้นคือจุดมุ่งหมายที่ตั้งจากการเริ่มต้นจากจุดจบในใจ ซึ่งก็มาจากอิทธิพลของปัจจัยต่างๆที่เป็นศูนย์กลางของชีวิตในแต่ละบุคคลนั่นเอง ฉะนั้น "การเริ่มต้นจากจุดจบในใจ" จึงหมายถึงการรู้จักที่จะเริ่มต้นกำหนดการกระทำตามขั้นตอนอย่างเข้าใจแจ่มชัด เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ใฝ่ฝันในทิศทางที่ถูกต้อง โดยอาศัยอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็น "ศูนย์กลางของชีวิต" ของแต่ละบุคคล

ศูนย์กลางของชีวิต สามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ศูนย์กลางอยู่ที่ครอบครัว (Family Centeredness) สถาบันครอบครัว คือ Center ที่คุ้นเคยของคนเรา เป็นศูนย์กลางที่สร้างความสัมพันธ์ ความรัก ความ

ผูกพันอันลึกซึ้งที่ทำให้ชีวิตมีค่ามากยิ่งขึ้น แต่ถ้ามองในฐานะของ Center "ศูนย์กลางอยู่ที่ครอบครัว" กลับกลายเป็นสิ่งที่ทำลายองค์ประกอบอันสำคัญของความสำเร็จในครอบครัว เพราะคนที่ยึดมั่นกับศูนย์กลางอยู่ที่ครอบครัว จะมีความรู้สึกของความมั่นคงมาจากครอบครัวเดิมที่สืบเนื่องกันมา พวกเขาจะรู้สึกไม่มั่นคงกับทุกสิ่งที่เกิดแปลกไปจากพื้นฐานทางครอบครัวเดิมที่ประสบมา

ผู้ปกครองที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ครอบครัว จะมอบความรัก และกำลังใจที่จะเลี้ยงลูกให้ได้ดีด้วยวิธีการเดิมที่ได้รับมา พวกเขาจะนำเอาความมั่นคง (Security) มาจากครอบครัวเดิม และความต้องการที่จะเป็นแบบอย่างของลูกของตน โดยไม่สนใจว่าอาจเป็นการลบล้างการพัฒนาการของลูกทั้งต่อร่างกายและจิตใจในระยะยาว การปฏิบัติตัวใดๆ ที่เขาคิดว่าเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงที่มี เขาจะอารมณ์เสียและแสดงการโต้ตอบอย่างต่อเนืองทันที เช่น พวกเขาอาจจะตะโกนด่าหรือทำโทษด้วยอารมณ์ร้าย เพราะคนที่มีความ "ศูนย์กลางอยู่ที่ครอบครัว" มีแนวโน้มที่จะรักลูกตามเงื่อนไขของคนเท่านั้น จึงทำให้เขาเป็นคนใช้อารมณ์และหัวรั้นอย่างมาก

2. **ศูนย์กลางอยู่ที่มิตร/ศัตรู (Friend/Enemy Centeredness)** มักจะเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นที่มักจะยึดเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในวัยนี้ไม่มีอะไรจะสำคัญไปกว่า "การเป็นที่ยอมรับและความรู้สึกที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม" บวกกับสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เป็นเนืองนิจ จึงส่งผลให้ออกมาในรูปของ อารมณ์ที่แปรวนแปร ความรู้สึกต่าง ๆ ที่สลับคั่ง และพฤติกรรมที่ปรากฏในลักษณะต่างๆ ที่แปลกออกไป

"ศูนย์กลางอยู่ที่มิตร" อาจพุ่งไปที่การให้ความสำคัญแก่คนๆ เดียวก็ได้ ตัวอย่างเช่น คู่สมรส ที่มีการพึ่งพาทางอารมณ์ต่อกันและกัน และจะยิ่งทวีความรู้สึกพึ่งพาเพิ่มมากขึ้น ๆ ตามลำดับ ซึ่งหากไม่ได้รับการสนองตอบแล้ว ความขัดแย้งทางจิตใจหรือแม้แต่พฤติกรรมก็จะก่อให้เกิดในเชิงลบได้ ความต้องการพึ่งพาลักษณะนี้ก็ถือเป็น "ศูนย์กลางอยู่ที่มิตร" เป็นใหญ่เช่นกัน

สำหรับ "ศูนย์กลางอยู่ที่ศัตรู" นั้น มีหลายคนที่อาจไม่เคยคิดถึงหรือเคยคิดถึงแต่ไม่รู้ตัว เพราะศูนย์กลางอยู่ที่ศัตรู เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้โดยปกติธรรมดาตามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ยังคนกำลังขัดแย้งกัน เมื่อคนหนึ่งเกิดความรู้สึกว่าถูกกระทบกระทั่งทางอารมณ์จากอีกคนหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม บุคคลนั้นก็จะหมกมุ่นอยู่กับความไม่ยุติธรรม และถือเอาอีกฝ่ายเป็น "บุคคลต้องห้าม" ที่ชีวิตพึงจะหลีกเลี่ยง หลีกเลี่ยงคู่สมรสที่หย่าร้าง ต่างก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน กล่าวคือทั้งคู่คุ้ยเขี่ยเอาความโกรธ ความขมขื่นเอาไว้มากิน และคิดว่าตนเองคือผู้ที่ถูกต้องเสมอไป ผลสุดท้ายก็จบลงที่การหย่าร้าง

มีเด็กวัยรุ่นหลายคนที่เคยผ่านเรื่องเหล่านี้มาแล้ว เช่น บ้างก็แอบเกลียดชังพ่อแม่ตนเองลับ ๆ บ้างก็เกลียดชังอย่างเปิดเผย พฤติกรรมที่ปรากฏออกมาในทางที่ดีหรือไม่ดีของคนเหล่านี้ จะขึ้นอยู่กับทัศนคติที่เขามีต่อบุคคลนั้นๆ ดังนั้นความมีสติปัญญาของพวกเขาก็จะถูกจำกัดจากลักษณะที่สังคมเป็นตัวกำหนด หรือ "กระจกสะท้อนสังคม" (Social Lens) ซึ่งเป็นลักษณะที่พึงใจว่าผู้อื่นเกลียดชังตน หรือ มี "ศูนย์กลางอยู่ที่ศัตรู" เป็นใหญ่แน่นอน

3. ศูนย์กลางอยู่ที่ความพึงพอใจ (Pleasure Centeredness) เป็นอีกศูนย์กลางหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ยึดติดอยู่กับการแสวงหาความบันเทิงใส่ตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถหาได้อย่างดาษดื่นในชีวิตประจำวันของคนเรา ไม่ว่าจะเป็นการดูโทรทัศน์ ชมภาพยนตร์ ฟังเพลง ฯลฯ ความสนุกสนานบันเทิงนั้น อาจจะนำความรู้สึกอ่อนคลายให้กับร่างกายและจิตใจได้ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างได้ แต่ในทางกลับกัน ความพึงพอใจในสิ่งเหล่านี้มักจะคงอยู่ในเวลาที่ไม่ยาวนานนัก (The Pleasure-Centered Person) เพราะทำบ่อย ๆ ก็เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย จ้าเจ กับความรู้สึกแบบเดิม ๆ และจะเริ่มแสวงหาสิ่งที่ทำให้ความบันเทิงมากกว่า สนุกกว่า และตื่นเต้นกว่า

การยึดติดกับศูนย์กลางที่ความพึงพอใจมากเกินไป ไม่ว่าจะเป็นการหยุดพักผ่อนที่นานเกินไป การดูหนังมากเกินไป ดูทีวีมากเกินไป เล่นวิดีโอเกมส้อมอย่างมากมาย หรือการใช้เวลาว่างอย่างไม่มีประโยชน์ ล้วนเป็นการเผาผลาญเวลาของชีวิตทั้งสิ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะทำให้ความคิดสร้างสรรค์หรือพรสวรรค์ที่มีอยู่ในแต่ละคนหยุดการพัฒนาเกิดเป็นความเกียจคร้านขึ้นแทนที่ภายในใจ และจะทำให้ขีดความสามารถในบุคคลนั้นก็จะหยุดชะงักลงด้วย

4. ศูนย์กลางอยู่ที่งาน (Work Centeredness) บุคคลที่มีศูนย์กลางอยู่กับงาน (Work-Centered People) อาจกลายเป็นคนบ้างาน (Workaholics) เพราะทุกลมหายใจของพวกเขาแม้แต่ความคิดที่จะพยายามผลักดันตัวเองเพื่อสร้างผลงานโดยไม่คำนึงถึงสุขภาพของตน และไม่สนใจที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งสำคัญอื่นใดในชีวิต บุคคลที่ผูกติดชีวิตของตนเองกับงาน ความมั่นคงภายในใจมักจะแปรเปลี่ยนไปกับสิ่งต่าง ๆ ที่มาขัดขวางความต่อเนื่องของการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการชี้แนะ (Guidance) ที่ขึ้นอยู่กับความต้องการของงาน ความรอบรู้ (Wisdom) และอำนาจ (Power) แต่สิ่งเหล่านี้จะมีผลแต่กับงานเท่านั้น แต่จะไม่มีผลต่อส่วนอื่นของชีวิต
5. ศูนย์กลางที่รายได้ (Money Centeredness) มีคนจำนวนไม่น้อย ที่มักจะกังวลเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจและเงินรายได้ของตน เพราะคิดว่ารายได้ที่สูงนั้น สามารถใช้เป็นเครื่องวัดความก้าวหน้าของตนได้ บางคนให้เหตุผลถึงความต้องการที่จะมี

รายได้สูงว่า"เพื่อการใช้จ่ายของครอบครัว" ฉะนั้นเมื่อไรก็ตามที่มีสาเหตุต่าง ๆ อันจะส่งผลกระทบต่อพื้นฐานทางเศรษฐกิจของพวกเขาแล้ว ความวิตกกังวลและหาทางแก้ไข หรือป้องกันตัวให้พ้นจากผลกระทบนั้นๆ ก็จะมีตามมา แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การยึด"ศูนย์กลางที่รายได้"ก็ไม่ก่อให้เกิดความรอบรู้ (Wisdom) การชี้แนะ (Guidance) หรือแม้แต่อำนาจ (Power) กับบุคคลนั้นได้

6. ศูนย์กลางอยู่ที่ความเป็นเจ้าของ (Possession Centeredness) แรงผลักดันของหลาย ๆ คน คือความต้องการที่จะเป็นเจ้าของ ไม่ว่าจะเป็สิ่งทีจับต้องได้ เช่น บ้าน รถยนต์ หรือแม้แต่สิ่งที่ไม่อาจจับต้องได้ เช่น ชื่อเสียง เกียรติยศ ชัยชนะ หรือ สถานภาพทางสังคม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็สิ่งทีพร้อมจะสูญสลายไปได้ในเวลาอันรวดเร็ว หากได้รับการกระทบกระเทือนจากอิทธิพลรอบด้านชีวิตของคนทีฝากความมั่นคงของตนไว้กับเกียรติยศ ชื่อเสียง หรือสิ่งทีครอบครองอยู่ ก็จะมีแต่ความวิตกกังวล กลัวทีจะสูญเสีย และสูญหายไปจากชีวิต กลัวแม้แต่สถานภาพของตนจะถูกลดคุณค่าลง เช่น พวกเขาจะรู้สึกด้อยค่า เมื่อถูกแนะนำให้รู้จักกับผู้ที่ยิ่งใหญ่กว่า แต่กลับรู้สึกยิ่งใหญ่ หากถูกแนะนำกับผู้ที่ด้อยกว่า ซึ่งจะทำให้คุณค่าที่แท้จริงในใจแปรปรวนไปมา ไม่สามารถทีจะมีความมั่นคงได้ บุคคลทีตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของ "ศูนย์กลางอยู่ที่ความเป็นเจ้าของ" จะพยายามปกป้องสถานภาพ , ทรัพย์สินสมบัติ, ตำแหน่ง และชื่อเสียงของตนอย่างถึงที่สุด ดังเช่นทีเคยได้ยินบ่อย ๆ ถึงเรื่องราวของคนทีฆ่าตัวตาย หลังจากสูญเสียทรัพย์สินไปในตลาดหุ้น หรือเสียชื่อเสียงในการพัฒนาทางการเมือง ก็เพราะพวกเขาเหล่านั้นตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของ "ศูนย์กลางอยู่ที่ความเป็นเจ้าของ" มากเกินไปนั่นเอง
7. ศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง (Self-Centeredness) ศูนย์กลางเช่นนี้พบเห็นกันมากที่สุด และรูปแบบทีเด่นชัดมากที่สุดก็คือ "ความเห็นแก่ตัว" ซึ่งเป็นตัวทำลายคุณค่าของบุคคลอื่นๆ ในสังคมด้วย แต่เมื่อมองกลับไปในอีกแง่หนึ่งแล้ว "ศูนย์กลางที่ตนเอง" เป็นใหญ่ นี้ กลับมีส่วนช่วยคนให้พัฒนาความสามารถ และมุ่งมั่นทีจะค้นหาวิธีทีตนคิดว่าจะมีความหมายทีดีสำหรับตนเอง ซึ่ง"ศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง"จะช่วยสนับสนุนเบ้จจัยสำคัญทั้ง 4 ในชีวิตมนุษย์ด้วย
8. ศูนย์กลางอยู่ที่ศาสนา (Church Centeredness) คนทีศรัทธาในศาสนาต่างตระหนักดีว่า "การไปวัด"ไม่ได้หมายถึง"ความเข้าใจศาสนา"อย่างแท้จริง มีบุคคลบางจำพวกทีแสดงตัวว่าเป็นผู้จัดการพิธีบวงสรวงในวัด แต่กลับพูดจาอวดอ้างสร้างทำเป็นผู้ศรัทธาศาสนาอย่างจริงจัง ซึ่งตรงกันข้ามกับอีกหลายๆคน ทีไม่ค่อยได้มีโอกาสเข้าวัดสักเท่าไรนัก แต่กลับมีทัศนคติและพฤติกรรมทีสะท้อนถึงหลักธรรมแห่งศาสนาได้อย่างด่งแก่ บุคคลทีสร้างทำเป็นผู้ศรัทธา แต่กลับพูดจาอวดอ้าง หรือจะเรียกง่าย ๆ ว่า "ปากว่าตาขยิบ"นั้น คือผู้ที่อาศัยค่านิยมของสังคมว่า คนไปวัดคือผู้ศรัทธาต่อศาสนาซึ่งแท้ทีจริงแล้ว ผู้ทียึดติดกับ"ศูนย์กลางอยู่ที่ศาสนา"ในลักษณะนี้

จะไม่มี ความมั่นคงในใจหรือแม้แต่ความเคารพคุณค่าในตัวเองก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ คนประเภทนี้มักไม่ค่อยมีไหวพริบ จะเชื่อเฉพาะเหตุผลที่ตนคิดว่าถูกต้องเพียงฝ่ายเดียว ขาดการคิดไตร่ตรองหาเหตุผล แม้จะใช้ชีวิตอยู่กับวัดซึ่งเป็นสถานที่ที่สอนสั่งงาน เรื่องของการรวบรวมจิตก็ตามที่เพราะ "วัด" ไม่สามารถให้หลักเหตุ-ผลแก่การประพฤติปฏิบัติได้ แต่การเข้าใจในศาสนาที่แท้จริงนั้น เกิดจากการเรียนรู้และศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนด้วยศรัทธาที่เกิดขึ้นเองภายในใจ ผู้ที่ยึด "ศูนย์กลางอยู่ที่ศาสนา" จึงต้องมีความมั่นคงในจิตใจมิฉะนั้นอาจตกเป็นผู้ที่มี "ศูนย์กลางอยู่ที่วัด" เสียแทนได้

9. **ศูนย์กลางอยู่ที่คู่ชีวิต (Spouse Centeredness)** "การแต่งงาน" ดูเหมือนคำ ๆ นี้จะเป็นสิ่งที่สวยงามสำหรับความสัมพันธ์ของชาย-หญิงที่รักกัน แต่โดยทั่วไปแล้ว สิ่งที่จะตามมาหลังการแต่งงานก็คือ "ความรู้สึกไม่มั่นคง" ในตัวของคู่สมรส ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการแสดงออกของอีกฝ่าย มีเหตุการณ์ที่เข้ามากระทบต่อความสัมพันธ์ เช่น ลูกคนใหม่ พ่อ-แม่ พี่-น้องของอีกฝ่าย สภาพเศรษฐกิจ ความสำเร็จทางสังคม ฯลฯ เมื่อความริบผิดชอบสูงขึ้น และแรงกดดันเริ่มเข้ามาในชีวิตการแต่งงาน ต่างฝ่ายต่างก็จะย้อนกลับไปคิดถึงพื้นฐานเดิมของครอบครัวของตน ซึ่งพื้นฐานเดิมของคนทั้งคู่ก็เป็นสิ่งที่แตกต่างกัน เช่น การจัดการกับปัญหาการเงินในบ้าน การดูแลลูก ฯลฯ เมื่อเกิดการเปรียบเทียบและบวกกับอารมณ์ของแต่ละฝ่ายแล้ว ก็เป็นจุดเริ่มต้นของความไม่มั่นคงในชีวิตคู่ เมื่อความไม่มั่นคงและไม่เข้าใจเกิดขึ้น ทั้งคู่ก็เริ่มท้าวตัวเป็นศัตรูต่อกัน เริ่มมีการทะเลาะวิวาท บาดหมาง แสดงความกร้าวร้าวและเย็นช้ำใส่กัน ซึ่งปฏิกิริยาเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันตนเองจากความเจ็บปวดภายในใจ เป็นการหลีกเลี่ยงการแสดงความอ่อนไหวภายในไม่ให้ปรากฏออกมา และจะรอให้อีกฝ่ายเป็นผู้เริ่ม "ขอโทษ" ก่อน

"ศูนย์กลางอยู่ที่คู่ชีวิต" จึงเป็นความมั่นคงที่หลอกลวง (Phantom Security) เพราะในขณะที่ความสัมพันธ์ดูเหมือนจะไปได้ดี แต่ในช่วงขณะนั้น กลับทำให้คนเราขาดสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

- การชี้นำ (Guidance) ซึ่งจะหักเหไปตามอารมณ์ในแต่ละช่วงเวลา
- ความรอบรู้ (Wisdom) เพื่อจะได้ไม่หลงไปในทิศทางใด
- อำนาจ (Power) การตัดสินใจ

ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสูญหายกลับกลายเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นลบ (The Counter-Dependent Negative Interactions)

จะเห็นได้ว่า แบบอย่างของแต่ละคนเมื่อเกิดมาจากการวางตัวและพฤติกรรมของบุคคลนั้น แบบอย่างที่เราพบอาจเปรียบเสมือน "แว่นตาคู่หนึ่ง" ที่จะส่งผลต่อการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต ถ้าเรามองสิ่งต่าง ๆ ผ่านแบบอย่างของหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง (Correct Principles) สิ่งต่าง ๆ ที่เราเห็นนั้น จะกลายเป็นสิ่งที่แตกต่างจากแบบอย่างของ "ศูนย์กลางของชีวิต" ทั้ง 9 ประการข้างต้น

แนวคิด “การเริ่มต้นจากจุดจบในใจ”

การเริ่มต้นของวันนี้ วันพรุ่งนี้ และวันต่อ ๆ ไป เกิดจากปัจจัยภายในบุคคล
ซึ่งเป็นสิ่งอ้างอิงและบรรทัดฐานของแต่ละบุคคล

เมื่อนำ "การเริ่มต้นจากจุดจบในใจ" (Begin with the end in mind) มาพิจารณาแล้ว จะพบว่ากฎเกณฑ์ที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างถูกสร้างขึ้นซ้ำสองเสมอ คือ

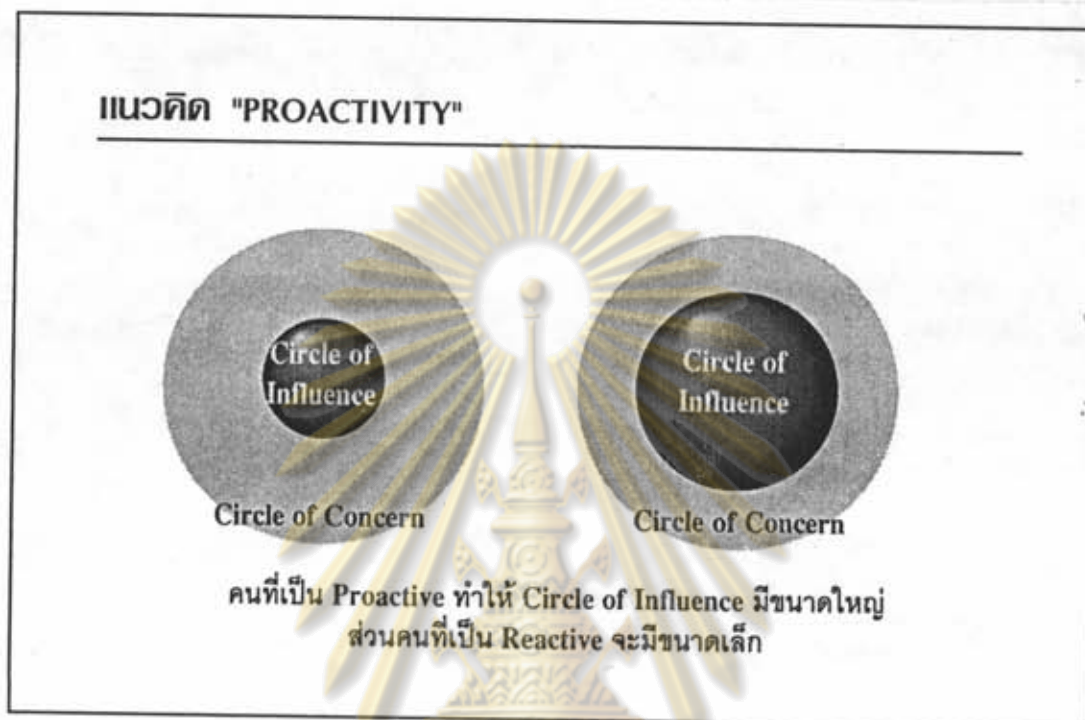
1. จิตใจ (Mental) คือการสร้างชั้นปฐมภูมิ (First Creation)
2. ร่างกาย (Physical) คือการสร้างชั้นทุติยภูมิ (Second Creation)

ซึ่งหมายถึงว่า "จิตใจ" หรือความคิดจะเป็นตัววางแผน และวางขั้นตอนก่อนลงมือทำก่อน
จะสั่งให้ "ร่างกาย" รับช่วงของการกระทำต่อไป... สำหรับทุกสิ่งทุกอย่าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. แนวความคิดของ "PROACTIVITY"

คำจำกัดความของคำว่า "PROACTIVITY"

ในการค้นพบสิ่งสำคัญพื้นฐานในธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ Frankle Phillip Kottler (1976) ได้อธิบายไว้ว่าสิ่งแรกและสิ่งที่เป็นนิสสัยพื้นฐานสำคัญของบุคคลที่มีประสิทธิภาพสูง ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพแวดล้อมใดคือ ผู้ที่มีนิสัยประจำตัวแบบ Proactivity (เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายใน Management Literature แม้จะเป็นคำที่ไม่พบในพจนานุกรม) ความหมายก็คือ การเป็นมนุษย์นั้นต้องมีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง พฤติกรรมของมนุษย์คือสิ่งที่เกิดจากการตัดสินใจของแต่ละบุคคล ไม่ใช่เกิดจากสภาวะหรือเงื่อนไขที่เกิดขึ้น เราสามารถบังคับบัญชา มีความคิดริเริ่มและมีความรับผิดชอบในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้น

จากคำว่า Responsibility - Response (การตอบสนอง) - Ability (ความสามารถ) มนุษย์มีความสามารถในการที่จะเลือกสนอง ผู้ที่มีความ Proactive สูง สามารถสำนึกถึงการรับผิดชอบนั้น ๆ โดยที่ไม่กล่าวโทษสถานการณ์ สภาวะ หรือเงื่อนไขที่มีต่อพฤติกรรม พฤติกรรมของคนเหล่านั้นคือผลการกระทำที่เกิดจากสิ่งที่เลือกสรรแล้วจากจิตสำนึก และอยู่บนพื้นฐานของการตัดค่าของสิ่งนั้นมากกว่าที่จะเกิดสภาวะ เงื่อนไข หรืออยู่บนพื้นฐานของความรู้สึก

เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์ เรามีคุณสมบัติของ Proactive ถ้าชีวิตของเราคือ การมีหน้าที่รองรับสภาวะเงื่อนไขที่เกิดขึ้น นั่นก็เพราะโดยความสำนึกหรือความละเอียดที่เป็นไปใน ทางที่ทำให้สภาวะเงื่อนไขต่าง ๆ มีอำนาจในการควบคุมอยู่เหนือเราเอง ซึ่งในการเลือกทำ อย่างนั้น เราจะกลายเป็นคน Reactive คือคนที่มักจะได้รับผลกระทบที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ทางกายภาพ เช่น เมื่อสภาพการณ์เป็นปกติก็รู้สึกดี ถ้าไม่ดีก็จะทำให้มีผลกระทบต่อทัศนคติ และการปฏิบัติตัวของเขา ซึ่งในทางตรงกันข้าม ผู้ที่เป็น Proactive สามารถรองรับสภาพการณ์ ได้ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ไม่ทำให้เกิดความกังวลขึ้นในตัวเขา เพราะเขาเหล่านั้นมีแรงขับในด้าน ของการมองคุณค่าของการทำงานที่มีคุณภาพดีได้เป็นอย่างดี โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศจะเอื้อ อำนวยหรือไม่

ผู้ที่เป็นคน Reactive จะได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม ในเวลาที่ผู้ คนปฏิบัติตัวต่อเขาในทางที่ดี เขาก็จะรู้สึกดี แต่เมื่อใดคนรอบข้างปฏิบัติตัวต่อเขาไม่ดีเขาก็จะปกป้องตัวเอง, แก้ว คน Reactive จะสร้างอารมณ์ความรู้สึกของตนเองจากพฤติกรรมของคน รอบ ๆ ตัว ทำให้ผู้อื่นมีอำนาจในการควบคุมเขา ความสามารถในการบังคับบัญชาให้สิ่งที่เข้ามา กระตุ้นต่าง ๆ แปรเปลี่ยนไปในทางที่มีคุณค่า คือคุณสมบัติในตัวของผู้ที่ Proactive ส่วนผู้ที่ Reactive จะถูกแรงขับจากความรู้สึกจากสถานการณ์รอบ ๆ ตัวอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ Proactive คือผู้ที่ยังคงได้รับอิทธิพลจากสิ่งกระตุ้นภายนอกไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพทาง สังคมและทางจิตวิทยา แต่สิ่งที่เขาตอบสนองกลับไปต่อสิ่งกระตุ้นเหล่านั้น คือความมีสติที่อยู่ใน อำนาจความนึกคิด ซึ่งก็คือพื้นฐานทางคุณค่าที่จะเลือกปฏิบัติหรือตอบสนองนั่นเอง

Eleanor Roosevelt ได้กล่าวไว้ว่า "ไม่มีผู้ใดสามารถทำให้คุณรู้สึกเจ็บปวด ได้ถ้ามันไม่ได้เกิดจากความยินยอมของคุณเอง"

คานธีเคยกล่าวไว้ว่า "ใคร ๆ ก็ไม่สามารถนำเอาความเคียดแค้นตัวเองไปจากเรา ได้ ถ้าเราไม่ได้มอบให้เขาไป" มันคือเจตนาของเราเองที่จะเปิดโอกาสที่จะยินยอมให้มันเกิดขึ้น กับเรา มันคือสิ่งยากมากที่จะยอมรับได้ด้วยอารมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเราได้ผ่านเวลาอันยาวนานในความทุกข์ยากที่เกิดขึ้น เพราะอยู่ภายใต้สถานการณ์หรือพฤติกรรมของผู้อื่นที่เราคิดว่า เราสามารถหลุดจากส่วนลึกของจิตใจ และพูดอย่างซื่อสัตย์ได้ว่า "ฉันเป็นตัวฉันเองในวันนี้ เพราะเมื่อวานนี้ฉันได้เลือกแล้วที่จะเป็น" ไม่ใช่คำพูดที่ว่า "ฉันได้เลือกคนละอย่างกับที่ฉันเป็นอยู่" เนื่องจากทัศนคติและพฤติกรรมของคนเรามาจากตัวอย่างของประสบการณ์ที่เราเคยประสบมา ถ้าเรา มีความสำนึก ตระหนักถึงสิ่งนั้นเพื่อทดสอบสิ่งที่เกิดขึ้น เราก็จะมองเห็นทางแห่งชีวิตเราอย่าง ชัดเจน

วัฏจักรแห่งความกังวล และวัฏจักรแห่งอิทธิพล (Circle of Concern/Circle of Influence)

วิธีหนึ่งที่จะยกระดับของความเป็นคนที่มีคุณสมบัติ Proactive ในตนเอง คือ การมองจุดรวมไปที่พลังงานในตัวเรา ทุกคนมีขอบเขตของความกังวล ซึ่งอาจจะมีผลต่อสุขภาพ ครอบครัว การทำงาน ฯลฯ ที่สามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้โดยการแยกเอาสิ่งที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องทางจิตใจ อารมณ์ และ Circle of Concern ออกไป หากพิจารณาสิ่งลงไป ใน Circle of Concern จะเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือในชีวิตของคนเรามีสิ่งซึ่งเราไม่สามารถควบคุมได้ และก็มีสิ่งที่สามารถควบคุมได้ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงสิ่งนั้นได้โดยจាក់ดวงให้แคบลงเป็น Circle of Influence (สิ่งที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลบังคับได้) ในการกำหนดวงกลมที่ 2 เป็นการมองจุดรวมไปยังเวลาและพลังงานที่เรามี ซึ่งจะพบสิ่งต่าง ๆ มากมายที่เกี่ยวกับระดับความ Proactive ในตัวของแต่ละบุคคล คนที่ Proactive จะมองจุดรวมของสิ่งที่เขาทำได้อย่างชัดเจนและมีความพยายามที่จะทำให้ Circle of Influence มีขนาดใหญ่ขึ้น ในทางตรงกันข้าม คนที่ Reactive มักจะมองจุดรวมอยู่ที่ Circle of Concern เขามองความอ่อนแอของผู้อื่นปัญหาของสภาพแวดล้อม สถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้ มองไปที่ผลรับโดยกล่าวโทษใส่ความ พลังงานในทางลบจะค่อย ๆ แพร่ขยายไปในการมองด้านบวกพร้อม ๆ ไปด้วยกับการละเลยในสิ่งที่เขาสามารถทำได้ อันเป็นผลให้ Circle of Influence เล็กลง

ตราบเท่าที่เราทำในสิ่งที่อยู่ใน Circle of Concern นั่นคือเราทำให้สิ่งต่าง ๆ ในนั้นมาเมื่อมันอาจควบคุมเรา ก็จะไม่สามารถเริ่มต้นเป็น Proactive เพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปในทางบวกได้ ตราบเท่าที่เรายังมองจุดรวมไปที่สิ่งซึ่งเราไม่สามารถทำได้ เราก็จะไม่ประสบความสำเร็จอะไรเลย นอกจากจะเพิ่มความรู้สึกของความไม่เพียงพอ ความหมดหวัง และส่งเสริมให้เกิดความไม่เป็นตัวของตัวเอง เพียงแต่ถ้าเราได้ทำในส่วนของ Circle of Influence ต่อเหตุการณ์นั้น ๆ เราจะได้เริ่มสร้างสรรค์พลังงานในทางบวกขึ้นซึ่งมันเปลี่ยนตัวเรา และในที่สุดเราจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของเราเอง โดยเราทำในส่วนที่เราทำได้แทนที่จะกังวลเกี่ยวกับสภาวะการณ์ ทำให้เราเป็นผู้ที่สามารถมีอิทธิพลเหนือสภาวะการณ์นั้น ๆ เช่น ความสำเร็จของคนหนึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของเขา เพราะมีหลายต่อหลายคนอยู่ในสถานการณ์เดียวกับเขา แต่เขาก็ได้เลือกที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างนั้น โดยมองจุดรวมไปที่ Circle of Influence ซึ่งแตกต่างไปจากผู้อื่น เขาจะจัดลำดับก่อนหลังในการใช้อิทธิพล และมีความรับผิดชอบที่จะใช้มันอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวความคิดปัจจัยความเป็นเลิศแห่งการเป็นผู้นำ

รูปแบบแห่งความเป็นผู้นำมีพื้นฐานอยู่บนกฎเกณฑ์ของความเป็นผู้นำของแต่ละบุคคลซึ่งตีความหมายได้ว่า ความเป็นผู้นำเป็นการสร้างสรรค์สิ่งแรก ความเป็นผู้นำไม่ใช่การบริหาร การบริหารเป็นสิ่งสร้างสรรค์ลำดับที่ 2 การบริหารเป็นสิ่งที่ตามจากการเป็นผู้นำ เพื่อที่จะให้งานนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างดีที่สุด ความเป็นผู้นำถือเป็นการจัดการขั้นสุดยอด อะไรคือสิ่งที่ต้อง

การทำให้สำเร็จ จากคำกล่าวของ Peter Drucker และ Warren Bennis (1990) ว่า "การบริหารเป็นการทำสิ่งนั้นให้ถูกต้อง ความเป็นผู้นำเป็นการเลือกทำแต่สิ่งที่ดีถูกต้อง" การบริหารเปรียบเสมือนความสามารถในการปีนบันไดแห่งความสำเร็จ ส่วนการเป็นผู้นำนั้นเป็นการตัดสินใจว่าบันไดนั้นจะพาดลงไปบนกำแพงที่เหมาะสมอันไหน

ในฐานะของบุคคล กลุ่ม และนักธุรกิจ บ่อยครั้งที่ผู้นำมักจะมัววุ่นวายกับการทำงาน โดยที่ไม่เคยตระหนักกว่า เป็นทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่ และการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็วในโลกที่เราอยู่ทำให้ความเป็นผู้นำนั้นยากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมาก่อน การมีสายตาก็กว้างไกล มีจุดมุ่งหมาย และส่วนผสมของวิสัย ตลอดจนแนวทางในการทำงานให้บรรลุจุดหมาย แม้ว่า จะไม่รู้ว่าจะหนทางข้างหน้าจะเป็นเช่นไร และต้องการอะไรบางอย่างที่จะฝ่าฟันไป แต่เชื่อมั่นศรัทธาในแห่ง ผู้นำจะบอกได้เสมอถึงทิศทางที่จะไปสู่ความสำเร็จนั้น ๆ โดยที่ผู้นำจะไม่เชื่อถือในผลที่ทุ่มเทลงไป แต่จะขึ้นกับผลที่ใช้ไปในทิศทาง (Direction) ที่ถูกต้องหรือไม่

ในวงการธุรกิจ การตลาดเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การบริการที่ตรงกับความ ต้องการของผู้บริโภคเมื่อสองสามปีก่อนเป็นสิ่งที่ยั่งยืนไปแล้วสำหรับวันนี้ ความเป็นผู้นำที่มีอำนาจ จะมองเห็นการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมอย่างทันที โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรม การซื้อ ของลูกค้าและการเคลื่อนไหวและจัดเตรียมสิ่งจำเป็นที่จะจัดการทรัพยากรให้ไปในทิศทางที่ถูกต้อง ประสิทธิภาพของการบริหารโดยปราศจากประสิทธิภาพของความเป็นผู้นำเปรียบเสมือนประโยคที่ว่า "เหมือนเก้าอี้ที่แข็งแรงที่ตั้งอยู่บนเรือโตนานิค" ไม่มีความสำเร็จในการบริหารที่จะทดแทนความ ล้มเหลวของการเป็นผู้นำได้ แต่ความเป็นผู้นำนั้นยากเพราะเรามักจะติดอยู่กับแบบอย่างของการ บริหาร แบบรวมอำนาจ

ที่จุด ๆ นี้ ผู้นำต้องมีสายตาวไกล ที่จุด ๆ นี้ผู้นำต้องใช้การรู้จักตนเอง (Self-Awareness) เป็นเสมือนแผนที่ที่จะใช้เป็นแบบอย่างให้กับชีวิต ที่จุด ๆ นี้ผู้นำต้องใช้ สำนึก (Conscious) เป็นเสมือนเข็มทิศที่จะช่วยสืบหาความสามารถเฉพาะตัว (Unique Talents) ที่จุด ๆ นี้ผู้นำต้องใช้ขอบเขตของจินตนาการเพื่อจะสร้างจุดจบแห่งแรงปรารถนา (Aspiration) ปัจจัยในตัวของผู้ผู้นำ (Leadership Factors) จะเป็นบ่อเกิดของความ มั่นคงปลอดภัย (Security), การชี้นำทาง (Guidance), ความรอบรู้ (Wisdom) และ อำนาจ (Power) ในความเป็นผู้นำนั้น ๆ ว่ามีความสมบูรณ์แบบเพียงใด

- ความมั่นคง (Security) เป็นตัวแทนของความมีคุณค่า (Sense of Worth), ภาพลักษณ์ (Identity), บ่อเก็บของอารมณ์ (Emotional Anchorate), การนับถือตัวเอง (Self-Esteem) และพื้นฐานส่วนตัวและค้ำของตัวเอง (Basic Personal Strength)

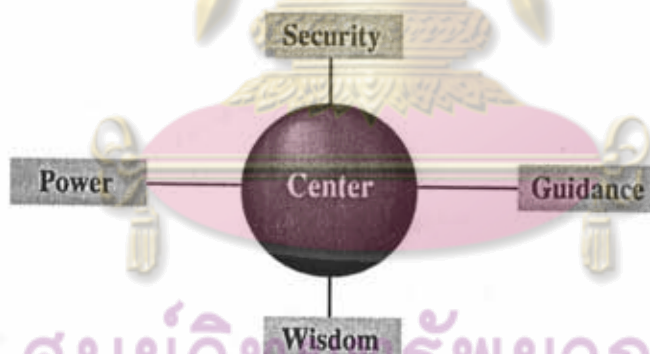

- การชี้นำ (Guidance) หมายถึง ทิศทางแห่งชีวิต (Source of Direction) ซึ่งชี้นำโดยสิ่งอ้างอิงภายในตัวบุคคล ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะครอบคลุมการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอน

- ความรอบรู้ (Wisdom) คือสัดส่วนของชีวิต ความสมดุล ความเข้าใจถึงความเกี่ยวเนื่องของสิ่งต่าง ๆ เป็นการรวบรวมการตัดสินใจ การมองการณ์ไกล และบทสรุปเข้าใจด้วยกัน

- อำนาจ (Power) คือความสามารถในการแสดงขีดความสามารถที่จะบรรลุจุดประสงค์ เป็นพลังที่จะช่วยในการตัดสินใจ และขีดความสามารถที่จะบรรลุความสำเร็จที่สูงยิ่งขึ้นไป

แนวคิด “ปัจจัยแห่งการเป็นผู้นำ”

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

ปัจจัยแห่งการเป็นผู้นำทั้ง 4 ปัจจัย หากอยู่รวมกันอย่างสมบูรณ์

จะก่อให้เกิดพลังของความเป็นผู้นำที่สง่างาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หากปัจจัยทั้ง 4 นี้อยู่รวมกันอย่างสมบูรณ์แบบแล้วจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่ของผู้นำที่มีบุคลิกที่สง่างาม และมีความเป็นเลิศในการปฏิบัติงาน

บทสรุป

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาคั้งนี้ โดยแนวคิดการเริ่มต้นจากจุดจบในใจของ สตีเฟน อาร์. โควีย์ (1989) ถือเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยภายในบุคคล (Personal Factors) ที่มีผลกระทบต่อบุคคลที่เป็นนักคิดสร้างสรรค์งานโฆษณาชั้นเยี่ยมของประเทศไทย ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว และการปฏิบัติงานตามหน้าที่การงานของพวกเขา ตลอดจนศึกษาถึงกระบวนการในแต่ละปัจจัยว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรบ้าง และส่งผลถึงพฤติกรรมของบุคคลทั้งสามท่านอย่างไร นับจากวัยเด็กจบจนวัยทำงานที่มีตำแหน่งสูงสุดของฝ่ายความคิดสร้างสรรค์ในบริษัทโฆษณาของตน อีกทั้งสามารถเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง (In Common/In Different) ในแต่ละปัจจัยภายในบุคคลของบุคคลทั้งสามท่านได้อีกทางหนึ่งด้วย

การที่ผู้วิจัยได้นำเอากรอบแนวความคิด Proactivity มาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งบุคคลทั้งสามท่านควบคุมได้ และปัจจัยที่บุคคลทั้งสามท่านควบคุมไม่ได้ อาจเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยภายในบุคคลที่ทั้งสามท่านมีอิทธิพลมากกว่าหรือน้อยกว่านั่นเอง การทำการศึกษาคั้งนี้ จะกระทำควบคู่ไปกับแนวคิดการเริ่มต้นจากจุดจบในใจ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์เป็นไปอย่างครบถ้วน

เมื่อผู้วิจัยได้ทราบถึงผลกระทบดังกล่าวแล้ว ก็จะนำแนวความคิดปัจจัยแห่งความเป็นผู้นำของปีเตอร์ ดรักเกอร์ และวอร์เรน เบนนิส มาใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยหลัก (Key Factors) แห่งความเป็นผู้นำ อีกทั้งนำผลของอิทธิพลปัจจัยภายในบุคคลของนักคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ท่าน มาทำการศึกษาคั้งนี้ เพื่อถึงผลกระทบของปัจจัยภายในบุคคลที่มีต่อปัจจัยหลักของความเป็นผู้นำแห่งวงการความคิดสร้างสรรค์งานโฆษณาชั้นเยี่ยมของประเทศไทยทั้ง 3 ท่านอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย